

نشر اکاڊیب از دیدگاه
فقه امامیه و حقوق ایران

فہیمہ علائی

انتشارات ہاؤزین

www.ketab.ir

www.ketab.ir

سرشناسه: علانی، فهیمه / ۱۳۴۸

عنوان و نام پدید آور: نشر اکاذیب از دیدگاه فقه امامیه و حقوق ایران

مشخصات نشر: ساری: هاوژین، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۱۴۲ ص

شابک: ۰-۳۹-۷۵۴۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۱۴۲۷۵

www.ketab.ir

نشر اکاذیب از دیدگاه ققه امامیه و حقوق ایران
فهیمة علائی

انتشارات هاوژین

چاپ نخست - ۱۳۹۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

مازندران - ساری. تلفن: ۰۱۱ - ۳۳۳۶۱۲۳۹

Email: havzhin.publish@yahoo.com

چکیده

یکی از مهلک‌ترین بیماری‌های روحی کذب و دروغ‌گویی است که از نظر امام صادق (ع) «کلید گناهان» و «از گناهان کبیره است». در لغت به معنی دروغ‌گویی و عدم مطابقت با واقع است. نشر به معنی گستردگی، پراکنده و فاش کردن خبر. اکاذیب جمع اکذوبه به معنی سخنان و خبرهای دروغ و بی‌اساس و جمع کذب، حرف‌های چرت و پرت. نشر اکاذیب از نظر حقوقی یا اسناد کتبی هر نوع کذب یا عمل خلاف حقیقت به قصد اضرار یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی که به حبس از دو ماه تا دو سال و یا شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم می‌شود. از نظر اصطلاحی از جمله جرائم علیه شخصیت معنوی و روحی افراد است که شامل دو دسته است. یک دسته در آن‌ها نوعی زور و اجبار بکار می‌رود و دسته دوم: جرائمی که ارتکاب آنها به وسیله نوشتار، گفتار، یا کردار محقق می‌شود. جرم نشر اکاذیب جرمی است تعزیری و مطابق تعالیم مقدس اسلام از جمله معاصی بزرگ و مخالف اخلاق و ایمان فرد مسلمان معرفی شده است. و اگر نسبت به ائمه معصومین صورت پذیرد مجازاتش قتل است. و در بین ادیان و ملل مختلف به عنوان امری مطرود و مذموم و حتی قابل مجازات در طول تاریخ مدنظر بوده است و فقها مطلق کذب را از گناهان کبیره شمرده‌اند. زیرا جرم نشر اکاذیب از جمله جرائم علیه حیثیت و عرض اشخاص است و بنا به نظر فقها حرمت عرض مسلمانان مانند حرمت خون آنان است و نشر اکاذیب به وسیله وسایلی مانند نامه، مراسله، عرایض، شکوائیه، گزارش، توزیع اوراق چاپی و خطی، محقق می‌شود و از جمله جرائم

عمدی است و وجود رکن روانی برای اثبات مجرمیت مرتکب ضروری است و در احکام ادله اربعه کذب حرام است و دارای آثار کیفری و حقوقی می‌باشد که اثر کیفری آن به وسیله ضمانت اجرای کیفری معین می‌شود و اثر مدنی هر جرم، جبران ضرر و زیان است که در اثر ارتکاب آن به مجنی علیه وارد شده است و صرفاً با شکایت شاکی خصوصی قابل تعقیب است و در غیر این صورت با وصف تحقق تمام ارکان جرم مرتکب قابل تعقیب نیست. نشر اکاذیب جرمی مرکب است که در یک مرحله از طریق وسایل شخصی (عریضه، نامه، شکوائیه) و در مرحله دیگر انتشار اوراق مذکور محقق می‌شود و در نتیجه نشر اکاذیب بطور مطلق ممنوع نیست و فاقد جنبه عمومی می‌باشد و نیاز به سوء نیت خاص دارد یعنی هدف نهایی شخص از ارتکاب جرم تحقق اضرار یا تشویش اذهان می‌باشد و از جمله جرائم قابل گذشت محسوب می‌شود.

انسان موجودی اجتماعی است و نیازهای گوناگون وی فقط از طریق زندگی گروهی برآورده می‌شود و به تعبیر فلاسفه انسان موجودی مدنی بالطبع است. بدین سبب ناچار از بدو خلقت، زندگی خویش را با تشکیل اجتماعاتی چون خانواده، قبیله، و کلان شروع کرده است. در این اجتماعات از جمله مسائل مهمی که آدمی با آن روبه رو بوده است، تخطی از مقررات اجتماعی حاکم بر جامعه بوده که معمولاً با تضييع حقوق دیگران ملازمه دارد و از آن جایی که وضع بعضی از قوانین و اجرای آنها نسبت به بعضی دیگر برای انتظام جامعه از اهمیت بیشتری برخوردار است، لذا قانونگذار برای نقض کنندگان آنها علاوه بر ضمانت اجرای مدنی ضمانت اجرای کیفری را نیز پیش‌بینی کرده است. ضمانت اجرای کیفری در مورد کسانی اعمال می‌شود که بالغ، عاقل، و حین انجام رکن مادی از عنصر روانی لازم برخوردار هستند، البته در گذشته انجام رکن مادی جرم را برای اعمال ضمانت اجراهای کیفری که امروزه مجازات نامیده می‌شود، کافی می‌دانستند و این عمل که عمل از چه کسی (با چه وضعیت روحی) یا چه چیزی سر می‌زند، مورد توجه نبوده از این رو با مطالعه جوامع باستانی ملاحظه می‌گردد دیوانگان، اجسام، حیوانات به جرم نقض قوانین مورد مجازات قرار گرفته‌اند.

فهرست مطالب

فصل اول: شناسایی مفاهیم

بخش اول: شناسایی مفهوم کذب / ۱۳

مبحث اول: کذب در لغت / ۱۳

مبحث دوم: کذب در اصطلاح فقهی / ۱۴

مبحث سوم: کذب در اصطلاح حقوقی / ۱۸

بخش دوم: شناسایی مفهوم نشر / ۱۹

مبحث اول: نشر در لغت / ۱۹

مبحث دوم: نشر در اصطلاح فقه / ۱۹

بخش سوم: مفهوم لغوی نشر اکاذیب / ۲۰

مبحث اول: مفهوم اصطلاحی نشر اکاذیب / ۲۰

مبحث دوم: مفهوم فقهی و حقوقی نشر اکاذیب / ۲۱

گفتار اول - ماده ۲۷۹ قانون مجازات عمومی / ۲۱

گفتار دوم - ماده ۲۶۹ قانون مجازات عمومی / ۲۲

گفتار سوم - ماده ۲۶۹ قانون مجازات عمومی / ۲۳

گفتار چهارم - ماده ۱۴۱ قانون تعزیرات / ۲۵

گفتار پنجم - ماده ۶۹۸ قانون مجازات اسلامی / ۲۶

بخش چهارم: مقایسه نشر اکاذیب با عناوین مشابه / ۲۷

مبحث اول: مقایسه نشر اکاذیب با قذف / ۲۷

گفتار اول - وجوه اشتراک نشر اکاذیب با قذف / ۲۸

گفتار دوم - وجوه اختلاف نشر اکاذیب با قذف / ۲۹

مبحث دوم: نشر اکاذیب و افترا / ۳۱

گفتار اول - وجوه اختلاف نشر اکاذیب با افترا / ۳۱

گفتار دوم - وجوه اشتراک نشر اکاذیب با افترا / ۳۳

فصل دوم: مستندات فقهی و قانونی حرمت نشر اکاذیب

بخش اول: مستندات فقهی حرمت نشر اکاذیب / ۳۵

مبحث اول: کتاب / ۳۶

مبحث دوم: سنت / ۶۱

مبحث سوم: اجماع / ۷۴

مبحث چهارم: عقل / ۷۵

بخش دوم: مستندات قانونی جرم بودن نشر اکاذیب / ۷۶

مبحث اول: مواد قانونی در مورد جرم بودن نشر اکاذیب / ۷۶

مبحث دوم: سیر تاریخی تصویب قوانین / ۷۸

فصل سوم: عناصر سازنده ماهیت نشر اکاذیب

بخش اول: عناصر مادی از نظر فقهی و حقوقی / ۸۱

مبحث اول: اظهار کذب / ۸۲

مبحث دوم: موضوع و وسایل ارتکاب جرم / ۸۶

بخش دوم: عنصر معنوی از نظر فقهی و حقوقی / ۸۹

فصل چهارم: آثار نشر اکاذیب

بخش اول: اثر کیفری / ۹۳

گفتار اول - اثر تعقیب / ۹۴

بند ۱ - تعلیق موقت دارندگان پایه‌های قضایی / ۹۴

- بند ۲- تعلیق موقت و کلای دادگستری / ۹۴
- بند ۳- توقیف آلات و وسایل ارتکاب جرم / ۹۵
- بند ۴- بازداشت موقت متهمین مشمول بند «د» ماده ۳۲ قانون آئین دادرسی دادگاه عمومی / ۹۶
- گفتار دوم- اثر محکومیت / ۹۷
- بند ۱- مجازات مرتکب / ۹۷
- گفتار سوم- تعدد و تکرار در نشر اکاذیب / ۱۰۵
- بند ۱- تعدد جرم / ۱۰۶
- بند ۲- مجازات معاونین / ۱۰۸
- بخش دوم: اثر حقوقی / ۱۱۴
- گفتار اول: ضرر و زیان مادی / ۱۱۵
- گفتار دوم: ضرر و زیان معنوی / ۱۱۶
- بخش سوم: مقررات مربوط به امور شکلی / ۱۱۹
- مبحث اول: ماهیت جرم نشر اکاذیب / ۱۲۰
- گفتار اول: خصوصی بودن / ۱۲۰
- گفتار دوم: عمومی بودن / ۱۲۳
- مبحث دوم: دادگاه صالح / ۱۲۵
- گفتار اول: صلاحیت ذاتی / ۱۲۶
- گفتار دوم: صلاحیت محلی / ۱۲۷
- گفتار سوم: مرجع صالح تجدیدنظر / ۱۲۹
- مبحث سوم: دلیل نشر اکاذیب / ۱۳۱
- نتیجه گیری / ۱۳۴
- منابع و مأخذ / ۱۳۷